

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze

Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Vorbirea contelui Czernin.

Cu ocaziunea dineului, care a avut loc Marți seara la domnul ministru președinte *Wekerle* în Budapesta și a fost dat în onoarea oaspei său, a domnului ministru de externe, conte *Czernin*, a vorbit întâi, cum am spus în numărul trecut, domnul *Wekerle*, salutând cu căldură pe ilustrul său oaspe și invitându-l, *să se pronunțe asupra situației externe*. Contele *Czernin* răspunzând a mulțumit ministrului președinte pentru cuvintele afabile și s'a declarat gata să vorbească despre situația externă. A expus mai întâi situația splendidă militară a aliaților și a scos la iveală partea cea mare pe care o au în luptele glorioase în special fiii Ungariei, apoi a trecut la politica externă, spunând următoarele:

«Marelui bărbat de stat francez Talleyrand i se atribue zicătoarea, că vorbele sunt pentru aceea, ca să ascundă gândurile. Se poate, că pentru diplomația secolului său a fost corectă sentința aceasta; dar pentru zilele de astăzi cu greu îmi pot închipui o zicere mai puțin potrivită. Milioanele cari luptă, fie în tranșee, fie acasă, vreau să știe, *că de ce și pentru ce luptă*, au dreptul să caute și să afle, că pacea, pe care o dorește lumea întreagă, *de ce nu se ivește încă?* Când am fost așezat în postul meu, am folosit prima ocaziune pentru a declara pe față, că noi nu vrem să săvârșim volnicii, dar nici nu vom tolera volnicii, și că suntem gata să intrăm în pertractări de pace imediat cum dușmanii noștri acceptază punctul de vedere al unei păci de înțelegere. Cu aceasta cred că am expus clar, deși numai în conturi generale, scopurile de pace ale monarhiei austro-ungare. Mulți din interiorul monarhiei și din streinătatea amică nouă m'au certat pentru această vorbă deschisă. Argumentele acestor domni certători m'au întărit însă numai în corectitatea concepției mele. Nu retractez nimica din aceea ce am spus, în convingerea, că majoritatea covârșitoare, de aici și din Austria, aprobă punctul meu de vedere.

Premițând acestea mă simțesc îndemnat astăzi să spun publicității unele lucruri despre felul cum își închipue guvernul ces. și regesc ulterioara dezvoltare a raporturilor de drept europene, cu totul sdruncinate. În conturi mari programul nostru cu privire la reclădirea ordinii din lume, care mai corect ar putea fi numită *clădirea unei ordine noi în lume*, e expus în răspunsul dat la nota de pace a sfântului părinte. Astăzi poate fi vorba deci numai despre aceea, ca să întregesc programul acesta și înainte de toate să dau explicare, cari precum-păniri ne-au determinat să stabilim principiile acestea, cari răstoarnă sistemul de până acuma? Pentru cercuri largi va fi surprinzător, ba de neînțeles, că puterile centrale, și în special Austro-Ungaria, renunță pentru viitor la înarmări militare, după ce în acești ani grei ea numai în puterea ei militară și-a aflat scutul în contra preputerilor multiple. Războiul nu numai că a creat fapte nouă și raporturi

nouă, ci a dus și la recunoașteri nouă, cari au sguduit temeliile politice de mai nainte europene. Dintre multele teze politice s'a topit înainte de toate aceea, care credea, că Austro-Ungaria e un stat în agonie. Dogma despre apropiata descompunere a monarhiei ne-a îngreunat poziția în Europa și din ea au izvorât toate neînțelegerile pentru raporturile noastre de viață.

Dacă în războiul acesta noi ne-am dovedit de sănătoși cu desăvârșire și cel puțin de egali, urmarea pentru noi e aceea, că acum putem conta la o deplină înțelegere în Europa pentru necesitățile noastre de viață, și că spulberate sunt nădejile de a ne putea birui cu puterea armelor. Până la momentul în care am adus dovada pentru aceasta, nu puteam renunța la scutul înarmărilor și nu ne puteam expune tratamentului nefavorabil al unui aeropag influențat de legenda apropiatei noastre prăbușiri, cu privire la cheștiile noastre vitale. În momentul însă, în care am dat dovada aceasta, ne aflăm puși în poziția, să depunem armele deodată cu contrarii noștri și eventualele certe să le regulăm pe cale pacinică, la judecătoria de arbitru. Această nouă recunoaștere, care și-a făcut calea în lume, ne oferă posibilitatea de a accepta nu numai ideea desarmării și a judecătoriei de arbitru, ci și de a lucra, cum bine știți domnii mei, de o bună bucată de vreme, din toate puterile, pentru realizarea acestor idei. Europa trebuie să fie pusă fără nici o îndoială după războiul acesta pe o bază nouă de drept internațional, care ofere garanțiile durabilității. Această bază de drept trebuie să fie, după cum cred eu, în esență de patru feluri:

Întâi trebuie să ofere garanța, că nu va mai fi război de revanșă, și anume, din nici o parte. Un lucru vrem să ajungem: lăsarea ca moștenire pe seama copiilor copiilor noștri a crutărilor lor de grozăvenii unei vremi înfricoșate, analoge aceleia prin care trecem noi acum. Nici o prefacere nouă de putere în statele purtătoare de război nu poate atinge acest scop. Drumul pe care poate fi el ajuns e singur acela al amintitei desarmări internaționale mondiale și acceptarea procedurii judecătoriei de arbitru. E de prisos a mai spune, că măsura aceasta de desarmare nici odată nu e permis să se îndrepte în contra vreunui stat singuratic, sau în contra vreunei grupări de puteri, și că de sine înțeles, cuprinde în sine: *uscatul, apa și văzduhul*, în egală măsură. Dar războiul, ca mijloc al politice, trebuie combătut! Pe baze internaționale, sub controlă internațională, trebuie să urmeze o desarmare generală, egală și succesivă, a tuturor statelor din lume, reducându-se puterea armată la necesarul cel mai inevitabil. Știu foarte bine, că scopul acesta e foarte greu de atins, și că drumul, care duce la el, e plin de greutate, e lung și spinos. Și totuși sunt pe deplin convinși, că drumul acesta *trebuie* să fie umblat, și că va fi umblat, irelevant, că sin-

guraticul află aceasta de dorit, ori nu. E o mare greșală a crede, că lumea, după războiul acesta, va începe de nou acolo, unde a făcut întreruperea la 1914. Catastrofe, ca aceea cum e actualul război, nu trec fără să lase urme adânci; și cea mai groaznică nefericire, care ar mai putea să ne ajungă, ar fi aceea, dacă înarmarea emulativă s'ar continua după încheierea păcii, pentru că aceasta ar însemna *ruina economică* a tuturor statelor. Încă înainte de războiul acesta erau apăsătoare sarcinile militare, cu toate că în special noi putem să spunem, că Austro-Ungaria pe departe n'a stat la înălțimea militară atunci, când a fost surprinsă de război. Ea a suplinat în cursul războiului aceea ce a lipsit. Dar după războiul acesta, pe lângă o concurență liberă de înarmare, sarcinile ar fi pentru toate statele deadreptul insuportabile. Războiul acesta ne-a învățat, că trebuie să se țină cont de potențarea înarmărilor de mai nainte.

Pentru că după războiul acesta să poată rămâne la înălțimea liberei concurențe de înarmare, statele ar trebui să și le înzecească toate. Ar trebui să aibă de zece ori atâta artilerie, atâtea fabrici de muniție, corăbii, submarine, etc. ca mai nainte și nease-mănat mai mulți soldați, pentru a putea pune în mișcare acest aparat. Budgetul anual militar al tuturor statelor mari ar fi de mai multe miliarde. Și aceasta e o imposibilitate. Pe lângă enormele sarcini, pe cari le vor purta după încheierea păcii statele purtătoare de război, ar forma cheltuielile acestea, repet de nou, ruina popoarelor. Reîntoarcerea însă la înarmările relativ mai reduse de înainte de 1914, nu ar fi lucru imposibil pentru statele singuratic, pentru că statul singuratic ar fi pus în poziția de a nu se mai ținea cont de puterea sa militară și astfel cheltuielile sale ar fi cu totul de prisos. Dacă însă ar succede peste tot să ne reîntoarcem la nivelul de înarmare relativ mai redus dela anul 1914, aceasta deja ar însemna o reducere internațională a înarmării. Dar atunci nu ar mai avea nici un înțeles, să nu se meargă mai departe și să nu se desarmeze de fapt. Nu este decât numai o eșire din acest impas: *desarmare universală internațională în lume*. Flota uriașă nu mai are nici un scop, dacă statele lumii garantează libertatea mărilor și armatele țărilor se reduc la minimul, cerut de susținerea ordinii interne. Și numai pe bază internațională, adică sub controlă internațională, e cu putință lucrul acesta. Fiecare stat va ceda ceva din independența sa, pentru ca să asigure pacea mondială. Probabil, că generația de astăzi nu va ajunge să vadă sfârșitul acestei mari mișcări pacifiste, în plină desăvârșire. Ea poate să străbată numai cu încetul. Dar eu țin că e de datorința noastră să ne punem în fruntea ei și să întreprindem tot ce omenește e posibil, pentru a accelera străbaterea ei. La încheierea păcii au să fie stabilite principiile ei fundamentale.

Principiul prim a fost al obligativității judecătoriei internaționale de arbitru și al generalei desarmări pe uscat, iar al doilea e al libertății mărilor și al desarmării pe apele largi. Accentuez din adins, că pe mările largi, pentru că nu estind ideea și asupra strâmtoarelor de mare și conced bucuos, că pentru drumurile legătoare de pe apă trebuie să se stabilească proceduri și reguli speciale.

Sunt odată stabilite și asigurate aceste două momente prime, tocmai acum înșirate, atunci cade dela sine orice motiv pentru asigurarea teritorială, și acesta e al treilea principiu fundamental al noiei baze internaționale de drept. Ideea aceasta formează temeiul frumoasei și sublimei note, pe care sfinția sa papa a adresat-o lumii întregi. Noi nu am purtat războiul pentru a face cuceriri și nu plănuim acte de volnicie! Dacă desarmarea internațională, pe care o dorim din toată inima, e acceptată de dușmanii noștri de astăzi și ea devine faptă, n'avem trebuință de asigurări teritoriale. În cazul acesta putem renunța la lărgirea monarhiei austro-ungare, presupunând, de sine înțeles, că și dușmanul a curățit de tot teritoriul nostru propriu.

Al patrulea principiu, care trebuie să fie respectat, pentru că după această vreme rea să se asigure libera și pacinică dezvoltare a lumii, e participarea liberă economică a tuturor și evitarea unui nou război economic. Războiul economic trebuie scos necondiționat din orice combinație a viitorului. Înainte de a lega pacea, trebuie să avem asigurarea pozitivă, că contrarii noștri de astăzi au renunțat la ideea aceasta.

Acestea sunt, mult stimatilor mei domni, principiile fundamentale ale noiei ordine din lume, așa cum mi se arată ea mie, și cari toate se bazează pe desarmarea generală. Și Germania s'a pronunțat în răspunsul dat la nota papei pentru ideea desarmării generale. Ba și contrarii noștri de astăzi și-au însușit, cel puțin în parte, aceste principii. Eu în cele mai multe puncte sunt de altă părere decât domnul Lloyd George, dar în aceea, ca să nu se mai facă război de revanșă, ne întâlnim. Chestia despăgubirilor, pe care o atinge mereu antanta, primește un caracter curios, dacă ne gândim la pustiirile pe cari le-au făcut armatele ei în Galizia, Bucovina, în Tirol, Ardeal, la Isonzo, în Prusia de est, în teritoriile turcești și în coloniile germane. Are antanta intenția de a ne despăgubi din partea ei pentru toate, ori greșește ea atât de perfect în aprecierea psihei noastre, așteptând o rebonificare unilaterală? Mai că îmi vine să cred lucrul din urmă, judecând după vorbirile pe cari le-am auzit.

Antantei îi place, cum se știe, să-și înfrumusețeze cu vorbe mari expunerile programatice. Eu în privința aceasta sunt de altă părere. Eu cred, că țaria unui stat nu reșede în vorbele mari ale oamenilor săi dela conducere, ci din contră, de regulă în

raporturi inverse față de ele. Nu cu frase bombastice va fi decis războiul acesta! Câte n'am auzit noi în acest an de război! Am auzit, că Germania va fi nimicită și monarhia împărțită în bucăți. Mai târziu au lăsat-o mai pe jos. Se mulțumeau cu aceea, ca raporturile noastre interne să fie reformate. Acum pare că se află contrarii noștri în fața a treia, când nu mai cer ca condiție, nici existența noastră, nici dreptul de dispunere de sine ca stat, ci pretind, mai mult ori mai puțin, rectificări mari de granițe. Vor urma în curând alte faze, deși majoritatea populației în toate țările dușmane stă astăzi hotărât pe bazele acelei păci de înțelegere, pe care în monarhia austro-ungară noi am propus-o mai întâi și înainte cu jumătate de an, pacea, ale cărei principii fundamentale tocmai acum le-am dezvoltat de nou. Noi nu ne căutăm țaria în vorbe mari. O căutăm și o aflăm în puterea armatelor glorioase, în firmitatea alianțelor noastre, în statornicia celor de acasă și în prudența scopurilor noastre de război. Și fiindcă nu pretindem utopii, și fiindcă fiecare cetățean al monarhiei, fie în campanie, ori acasă, știe pentru ce luptă, suntem siguri, că ne vom ajunge scopul. Nu ne vom pleca, și nu putem fi nimiciți. În conștiința puterii noastre și în plină claritate, că ce vrem să ajungem și ce trebuie să ajungem, ne urmăm drumul. Noi cei din monarhia austro-ungară n'am avut să percurgem linia îndărăt, dela nimicirea inimicilor, peste diferite faze, până la lucruri cu mult mai mici. Noi din capul locului am declarat, care ne este scopul și pe lângă aceasta am rămas până astăzi. Că pe care parte e țaria, și pe care e slăbiciunea, las liniștit la aprecierea lumii.

Să nu rămână însă nime în răstăcire, că programul acesta al nostru, atât de moderat și gata de pace, ar suna și ar putea să sune pentru toate vremile. Dacă dușmanii noștri ne silesc să continuăm războiul, vom fi constrânși să ne revizim programul și să cerem recompense pe partea noastră. Eu vorbesc pentru momentul de acum, fiindcă am convingerea, că acum s'ar putea înghițea pacea lumii pe bazele dezvoltate. În caz de continuare a războiului ne rezervăm însă mână liberă. Eu sunt tare ca stânca în convingerea, că de azi într'un an vom sta neasemănat mai favorabil decât astăzi. Dar așa considera de

crimă, dacă pentru oarecare favor material ori teritorial, s'ar continua războiul acesta fie și numai cu o zi mai mult decum cere integritatea monarhiei și asigurarea viitorului. Numai din acest motiv am fost pentru o pace de înțelegere, precum sunt și astăzi. Dar dacă dușmanii noștri nu vor vrea să audă, dacă ne vor sili să continuăm cu uciderea aceasta, ne rezervăm revizuirea programului nostru și libertatea condițiilor.

Nu sunt prea optimist în privința aplecării antantei de a lega acum pacea de înțelegere, pe baza de sus. Covârșitoarea majoritate din lumea întreagă voeste pacea aceasta a noastră de înțelegere, dar câțiva puțini o împedecă. Cu sânge rece și cu nervi liniștiți ne vom continua drumul în cazul acesta. Noi știm că putem răsbii, că răsbim, în campanie și acasă. N'am fost mici nici odată în ceasurile grele trecute, și nici odată răsfățați când am învins. Ceasul nostru va sosi și cu el deodată va sosi garanța sigură a unei dezvoltări libere și pacifice pe seama Austro-Ungariei. Ridic paharul pentru binele acelor viteji fii ai Ungariei, cari au avut parte decizătoare la ajungerea monarhiei în poziția glorioasă de astăzi.

REVISTĂ POLITICĂ.

Anglia. Atacul aviatorilor germani, făcut la lumina lunii în noaptea din 2 Octombrie asupra capitalei engleze, a produs o fierbere extraordinară în mijlocul locuitorilor. Începând de pe la ora 7 seara și până la 10, s'au ivit deasupra Londrei, în repetite rânduri, mașinele germane și au aruncat bombe, care au nimicit numeroase clădiri și câteva vieți omenești.

Gazetele engleze din 3 Octombrie publică articole prime, în care declară, că spiritele din Londra nu se vor liniști, până când aviatorii Angliei nu vor distruge câteva orașe din Germania...

Ministrul președinte Lloyd George a vizitat părțile bombardate ale orașului. Poporul adunat i-a strigat: «Cerem răzbunare!» «Să se bombardeze orașele germane!»

După *Daily Mail*, Lloyd George s'a oprit la o casă, din care se scoteau patru cadavre de oameni tineri, și îndată după aceea o femeie cu cinci

copii omorâți de bombe aruncate. Atunci ministrul a strigat: «Avem s'o plătim dușmanilor, în curând, cu vârf și îndesat!»

Se plănuiește înființarea unui nou ministeriu englez, și adacă: al afacerilor de aviațiune.

*

Polonia neatârnată.

Sânt numiți membri în *consiliul de regență polon* următorii: Arhiepiscopul de Varșovia *Kakovski*, președintele comunal de acum al Varșoviei prințul *Lubomirski*, și marele proprietar polon *Iosif Ostrovski*. Consiliul de trei a semnat reversul cerut de puterile, care ocupă de prezent Polonia. Noii regenți, îndeosebi arhiepiscopul ca persoană conducătoare bisericească, au stat departe de politica militantă. *Lubomirski* și *Ostrovski* declară, într'o convorbire apărută în *Kurjer Polski* din Varșovia, că regența nu aparține ideilor regresive, ci va stăpâni țara în sens democratic.

*

Agitare pentru război.

Stăpânirea engleză, ajutată de preoțimea Angliei, a început o nouă agitație războinică, în scopul de a contrabalansa mișcarea pacifistă din străinătate. Pe amvonul bisericilor engleze se țin predici despre necesitatea continuării războiului; căci, dacă în urma luptelor de submarine, a crescut lipsa în articole alimentare, totuși greutățile n'au crescut atât de mult, ca Anglia să nu mai poată duce războiul. În toate orașele mai mari ale țării s'au organizat Duminecă procesiuni, și astfel s'a desfășurat o propagandă, cu oarecare succes, în interesul războiului. Cercurile oficiale militare din statele înțelegerii sânt tot pentru ideea de-a se continua războiul, în nădejdea că roata norocului trebuie să se schimbe.

Concertul Doamnei Veturia Triteanu.

Sibiu, 6 Octombrie.

După o pauză mai îndelungată, putem cu bucurie raporta despre un nou concert al excelentei noastre artiste, Dna *Veturia Triteanu*. Vineri seara în 5 Octombrie n. a concertat în teatrul orașenesc din loc cu participarea muzicii de garnizoană a comandei militare, sub conducerea dirigentului Blaton, spre scopul înălțurării pagubelor produse în Ardeal prin război.

Programul l-a început orchestra militară, executând cu multă măiestrie și exac-

titate ouvertura «Ruy Blas» de Felix Mendelssohn.

Dna *Triteanu* a început seria cântărilor cu frumoasa arie a Ecaterinei din opera: «Imblânzirea îndărătniciei» de Goetz. Prin executarea perfectă a acestei arii din mărgăritarul de operă, făcut după o comedie a lui Shakespeare, artista noastră a relevat o putere dramatică extra-ordinară, reliefând starea sufletească a femeii, care recunoaște slăbiciunea armelor sale.

În piesa «Seducerea» maestrul Richard Strauss prin instrumentarea genială a pus pe cântăreața noastră în fața unei probleme îndoite: pretinzându-se pe lângă greutățile obicinuite și o putere extraordinară a voci spre a putea lua luptă cu o orhestră număroasă ocupată în mod deosebit de vast.

După aceasta au urmat cântările: «Serenadă» și «Beliducele» din ciclul «Căntecul și dansurile morții» de Moussorgsky. În aceste creațiuni ale originalului autor rusesc ni se prezintă moartea în mod foarte plastic în rolul amantului și ca învingător pe câmpul de luptă. Parecă și-a simțit autorul moartea sa timpurie lăsând în urmă creațiuni, lucrate cu mult sentiment. Dna *Triteanu* în aceste cântări atât de multămitoare, dar mai ales în a doua, pe lângă o interpretare plină de pricepere a avut ocaziune a-și manifesta toate calitățile voci în plenitudinea lor. Astfel de cântări ne-ar face o deosebită plăcere și cu altă ocaziune.

În sfârșit artista noastră ne-a cântat aria Isoldei din opera «Tristan și Isolda» de Richard Wagner. La dorința publicului aria a fost repetată. În punctul acesta dna *Triteanu* a prestat una din cele mai grele probe, cărora poate fi supusă o cântăreață dramatică.

Nu vom să repetăm elogiile bine meritate aduse excelentei noastre cântărețe de repetate ori. Totuși ținem să remarcăm și aici, că dna *Triteanu* dispune de o voce deosebit de simpatică, clară, cu o dimensiune și putere extra-ordinară, care împreună cu intelectul și simțul muzical al artistei, îi face posibilă învingerea cu ușurință a celor mai grele probleme ale unei cântărețe. Atât concertul cât și proba generală publică au fost cercetate de un public foarte ales și numeros. Cu ambele ocazii artistei i-sau dat buchete de flori. *Gherasim.*

Războiul.

5 Octombrie n.

La frontul răsăritean, la frontul italian și în Albania, n'a fost eveniment de război. În Macedonia, pe la Monastir și Cerna, activitatea războinică a fost mai mare decât în zilele din urmă.

Frontul dela *vest*. Gruparea de armate a principelui de coroană Rupprecht a avut o zi extraordinară de grea, dar a trecut bine peste ea. De dimineața până seara s'au dat luptele cele mai vehemente și englezii au putut să înainteze pe unele locuri, dar contraofensiva germană i-a silit să se retragă, cu toate că mereu aruncau

Serisoarea a treia.

Villa Maria, 7 April 1915.

Se svonise că plecăm. Har Domnului, s'vonit nu-i adevărat. Din potrivă sper, că liniștea ce mă chinuia mai nainte, iar acum e dulce, va dăinui încă mult. O, de-ar dăinui o vecinicie. Oștile stau pacinice față-n față și eu pot în dragă voie să mă las pradă senzațiilor dulci, ce mă ispitesc. N'ași fi crezut niciodată să mă poată robi iubirea cu atâta putere.

Odinioară mă chema mereu un dor neastâmpărat de ducă în depărtările necunoscute, toată bucuria mea se lega de nădejdea viitorului, iar viața trecea pe dinaintea mea posomorâtă cu monotonia zilelor uniforme și fără de număr. Iar acum! Tot rostul vieții mi s'a luminat și în preajma ei simt cum sbuciumul sufletului nehotărât să potolește și o fericire dulceagă mă năpădește. Prezentul mă stăpânește cu puterea sentimentalismului său urias, iar undele iubirii fac să răsună în sufletul meu strunele unui ideal măreț de viață.

Toți mă tratează cu o bunătate neprețuită. Și cât de neplăcut le va fi un oaspe ca mine în împrejurările de astăzi. Ce oameni nobili! Tatăl, omul serios și cuminte, privește la clocotul vremii cu ochiul omului care știe să îndure orice lovitură, și mama e femeia care trăiește numai pentru ai săi și răspândește în toată familia căldura iubirii neprihănite. Iar ea, Maria, Maria; întruchiparea femeii desăvârșite pe pământ. Numai ea te poate face să înțelegi, ce e sfânt și Dumnezeuesc în deșertăciunea vremelnicea noastră.

(Va urma).

FOIȘOARA.

Eroul.

(După Körner) de Dr. Sebastian Stanca.

Serisoarea primă

Ostrița, 5 April 1915.

Iubite pretine! Și acum stăm încă liniștiți cu oștile dușmane față în față. Nu mai pricep motivul acestei nesfârșite trăgănări. Ostașii noștri doresc luptă, doresc război, și blastămă împreună cu mine această liniște netrebnică ce mistue insufletirea cu vecinica ei încordare. Li se pare, că vom mai stăruî în nelucrare și mai departe și nu ni se va da curând prilejul dorit să dăm piept cu dușmanul.

Măne dau nainte cu flăcării mei cale de două ceasuri. Tovarășii mă invidiază. E vorba că partea locului acestuia ce se pleacă pe malul Prutului, e de o frumsețe rară. O mică variație în monotonia de până acum e prilej de bucurie pentru noi. O vilă minunată străjue la intrare în pădurea de mesteacăn. E proprietatea unui boer, care e stăpânul moșiilor ce se întind cât vezi cu ochii.

Faima vorbește despre dânsul, că trăiește aci cu familia gustând frumsețile naturii și belșugul unei bunăstări extraordinare, cu care l-a dăruit Dumnezeu. Și se mai vorbește, că familia întreagă ar fi de o cultură superioară.

E adevărat, că numai mizeriile și truda războiului te învață să îți prețui după vrednicie norocul de a ajunge în societatea unor oameni mai luminați. Dar și

acestia sunt în sbuciumata noastră viață numai clipe trecătoare și eu aș voi mai bucuros mâne să intrăm în foc, decât să mai port povara acestei liniște apăsătoare.

În aceste momente stau la sfat cu mine: Așa mi-a fost dat să pun piciorul în țara sfântă pentru neamul nostru. Mă doare că și eu sunt nevoit să port arma sângeroasă, pe plaiurile fraților mei, sfințite de sângele străbunilor noștri. Credeam odată, că și eu voi avea prilej să mă închin la locurile, ce povestesc mărirea străbună, ca un pelerin modest și umilit, care cu sfială își apropie pasul de pragul locului sfânt.

Dar sunt soldat, și soldat cu trup și suflet, iar conștiința aceasta alungă sentimentalismul ce mă ispitește. Insași firea vremii ce o trăim, nu se potrivește nici cu seninul cerului ce ne acoperă cu liniștea lui albastră, nici cu pacea ce o propoveduesc mirezmele dulci ale văilor și dealurilor ce ne adăpostesc.

Ce frumoasă, ce sublimă e haina ce o îmbracă natura mândrei noastre Bucovine. — Al tău: *Tudor Marin.*

Serisoarea a doua.

Villa Maria, 6 April 1915.

Îți scriu din Villa Maria din preajma hotarului ce tinde spre Boian. Un rai de frumsețe. Iubite pretine, invidiază-mă din tot sufletul tău, invidiază-mă pentru tot momentul ce-l petrec aici. Ce oameni deosebiți suntaici! Și de-ai vedea pe Maria, copila nobilă, sveltă ca spicul de săcară, cu ochii mari și negri și bucele bălăe. Și dacă i-ai auzi glasul de argint, ai uita, pretine, ca și mine războiul și toate mi-

zeriile lui. Resignarea mută ce furizează pe buzele ei melancolia unei dureri tănuite, gingășia ingerească ce îi cuprinde întreaga ființă și espresia ochilor cu gene lungi ce tradează un suflet dornic de iubire pătimașă, o îmbracă într'un farmec nespus de amăgitor. Nu-i în stare nepuțința firii mele omenești să afle cuvântul potrivit de a te face să înțelegi frumsețea ei, se înțelegi simțirile ce-mi cutropesc sufletul cu beția lor dulceagă.

Și mândrețea aceasta de femeie e fica boerului, care mă găzduiește. M'au primit în casa aceasta ca pe un vechiu și iubit prețin, m'au întîmpinat cu atâta bunăvoință și dragoste, încât eu însumi nu-mi pot tălmăci atâta fericire.

Și astăzi, frate dragă, stau cu ea în cuprinsul acelor ziduri, stau în nemijlocita ei apropiere, simt mereu plutind în jurul meu mirezmele dulci cari urmăresc femeia pretutindenea, în fiecare colțisor al casei, vrăjit de glasul ei o ascult în sările cu lună, dormind în foisorul din grădină și cântecul ei revarsă atâta dor și jale. Ea mă călăuzește în plimbările lungi prin cuprinsul moșiei și eu o urmez ca un copil neștiutor, ca robul umilit gata în orice clipă să-și dea și viața pentru stăpâna sa.

Un înger e femeia aceasta. De când sunt aici am devenit alt om, femeia aceasta s'a furisat în adâncul sufletului meu, mi-a răscolit patima iubirii, ce dormia în adâncime năruită de sentimentele barbare ale războiului, mi-a scos la suprafață tot ce-a mai rămas bun în sufletul acesta, în preajma ei mă simt mai bun, mai nobil, mă simt om. Și-s fericit, de trei ori fericit, iubite pretine.

trupe nouă în foc. Tot ce au putut cucerii englezii e o fașie de pământ, cam de un kilometru în adâncime. Vitejia trupelor germane a fost și de astădată la culme. La gruparea de armate a clironomului german au atacat francezii pentru recucerirea înălțimii pierdute nu de mult, dar nici noul atac vehement, care a fost al doispzezecelea, nu le-a adus nici un succes. Francezii au fost respinși aproape pretutindenea. Pe unele locuri germanii au trecut la contraatacuri și au făcut prizonieri.

6 Octomvrie n.

Frontul dela *vest*. La gruparea de armată a moștenitorului de tron Rupprecht ziua întreagă a fost în Flandria foc puternic de artilerie, între Pölcappel și Gheluva. Spre seară s'a prefăcut în foc concentric. Atacuri din partea englezilor nu au urmat. Trupele înaintătoare de recunoaștere ale dușmanului le-au respins germanii. La gruparea de armate a clironomului german, spre nord-est dela Soison, activitatea artileriei a câștigat în putere spre seară. La nord dela Reims încercarea de înaintare a francezilor s'a zădărnicit. De ambele părți ale râului Maas trupe germane au intrat în pozițiile dușmane, de unde s'au reîntors cu prizonieri. Fiind vremea furtunoasă, activitatea aviatorilor germani a fost mai redusă. Au nimerit totuși cinci aeroplane dușmane. La frontul dela *ost* nu s'a întâmplat nimic mai însemnat. În Macedonia lupte de artilerie mai vehemente ca de altădată. Un atac englez l-au respins bulgarii. La frontul *italian* s'a prăbușit atacul dușman dela muntele San-Gabriele.

7 Octomvrie n.

La frontul *ostic*, în Bucovina, pela Siret, dușmanul a atacat trupele aliate, după pregătiri mari făcute cu artileria, dar a fost respins. La frontul *italian* atacul dușman de pe muntele San-Gabriele a ramas și de astădată neisbutit. În Albania și Macedonia situația e neschimbată. La frontul *vestic* luptele grele nu s'au sfârșit. Au atacat de nou englezii și francezii, iar germanii și-au aparat pozițiile cu energia cunoscută și cu bun succes.

NOUTĂȚI.

Cas de moarte. Ilustra familie de Mocsonyi anunță astfel moartea venerabilei matrone, *Maria Mocsonyi de Foen*: Antoniu Mocsonyi de Foen în numele său, precum și al fraților mașteri, contele Tassilo Sztáray de Sztáray și Nagy Mihály cu soția sa contesa Irma Grimand d'Orsay și băiatul lor Béla, Agatha Chudawa născ. contesa Sztáray cu soțul ei Carol Chudawa și copiii lor Agatha și Carol, contele Tibor Sztáray, al cumnatei văd. baronessă Etelca Fischer de Nagy-Szalathnya și Bacskó născ. de Dobzanszky cu copiii ei Maria Ana de Sponer, cu soțul ei Iulius de Sponer și baronul Ludvig Fischer cu soția sa Ecaterina Fái de Fái, și al tuturor rudeniilor cu inimă frântă de durere aduce la cunoștință moartea mamei sale *Văd. Maria Mocsonyi de Foen* născ. baronessă Fischer de Nagy Szalathnya, Budamér și Bacskó, care în Bulcs la 28 Septemvrie a. c., în etate de 81 de ani, după un scurt morb și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului. Rămășițele pământești ale fericitei defuncte se vor depune după ritul rom. cat., în 30 Septemvrie a. c., la 3 ore d. a., în cimiterul din Bulcs, spre eternă odihnă. Păstăsele se vor celebra în 1 Octomvrie a. c. la 10 ore a. m. în biserica patronală din Bulcs, în cele din Batta, Czella, Ohabasârbească, Bruznic și capela familiară din Foen, iar în 5 Octomvrie la 9 ore a. m., în biserica patronală din Verpelét. Bulcs, în 28 Septemvrie 1917. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Imbunătățirea salarelor de ofițer. Fremdenblatt primește din Budapesta știrea, că în desbaterile parlamentare apropiate se va pune la ordinea zilei și chestiunea regulării salarelor ofițerești. Partidele politice ungare, cu puține excepții, sânt pentru imbunătățirea acestor lefuri.

Două zile fără unsoare. A apărut ordonanță ministerială, prin care zilele de *Vineri*, ca și cele de *Luni*, se declară zile *fără unsoare*. Lunea și Vinerea este oprită gătitărea sau servirea de bucate cu unsoare de ori ce fel (unsoare de porc, slănină, margarină, unt, unsoare vegetală, ulei etc.) În zilele numite este interzisă vânzarea de unsoare în ori ce formă. Dispoziția intră în vigoare la 2 Octomvrie 1917. Spitalele și sanatoriile pot cere dela ministrul pentru alimentarea țării oarecare favoruri. De alt fel, începând cu 2 Octomvrie a. c., ziua de *Vineri* încetează de a mai fi zi *fără carne*.

Înăbușirea mișcărilor socialiste. Se adevărește știrea, că guvernul Italiei a întrebuințat ostășime *engleză și franceză* pentru a înăbuși mișcările socialiste de pace ale orașelor italiene.

Peste două săptămâni. Răspunsul înțelegerii la nota de pace a Vaticanului, — după comunicate franceze, — în considerare la notele puterilor centrale, va fi supus unei *prelucrări temeinice*. Guvernele din Franța și din Anglia au depeșat proiectul de răspuns la Washington; ear Wilson, președintele american, a excepționat unele părți. Publicarea răspunsului va urma în timp de două săptămâni, zic aceleași comunicate.

Bucătăriile pentru popor. Sub protectoratul arhiducesei Izabela s'a inițiat mișcarea, în scop de a se înființa în orașele țării, pe timpul războiului, bucătăriile publice pentru popor. Îndrumările, trebuincioase la înființarea acestor așezăminte umanitare, s'au trimis autorităților din partea ministrului de alimentare publică, contele Ioan Hadik.

Nu se face foc. Vossische Zeitung scrie, că autoritățile bisericești din Germania au decis, ca din motive de economie să nu se încăzească în earna ce vinenici una din bisericile Germaniei. Pe altar de asemenea nu vor arde mai multe luminări, decât cele absolut necesare.

Mare catastrofă în Japonia. În urma unui taifun, de o tărie ne mai pomenită, câteva sute de mii de oameni din capitala Tokio și-au pierdut adăposturile. Mai multe sute de persoane au rămas omorâte sau rănite, altele au dispărut.

Asasinarea și politica. Biroul Wolff comunică: Presa franceză, între alte ziare și *Le Journal* din 24 Septemvrie, vestește că cetățenii din Milvane în Kansas au pus un premiu de cinci milioane de franci pentru asasinarea împăratului Wilhelm. Americanii, decând au intrat în război, și-au însușit în mod admirabil metodele de luptă ale «puterilor civilizate». Stimabilii cetățeni dela Milvane sânt elevi docili ai cititorilor și ai redacțiunii revistei engleze *John Bull*, care în 4 Noemvrie 1916 publicase planul de asasinare a împăratului, și vrednici urmași ai ucigașilor copii dela Saraievo.

Bombă aruncată în râu. O trupă americană de pionieri, care se luptă pe frontul francez, a fost atacată de bombele aviatorilor germani. Cu prilejul acesta s'a întâmplat lucrul rar, că unul din soldații atacați a prins bomba germană înainte de a exploda și repede a aruncat-o în râu. Soldatul curajos este primul american de acum distins de francezi cu crucea pentru merite.

În lipsa de hârtie zierele budapestane apar earăș cu numărul redus al paginilor. Este nădejde, că starea aceasta nu va ține prea mult, și foile își vor face apariția cu numărul obișnuit de pagini.

Extensiune redusă. Guvernul italian a hotărât, ca zierele Italiei să apară în zece zile din Octomvrie, și în 12 zile din Noemvrie, numai pe două pagini.

În fața tribunalului militar. În orașul rusesc Kiev decurge un mare proces împotriva soldaților ruși, 77 la număr, cari conduși de un căpitan au făcut turburări în Tarnopol și au părăsit fără permisiune frontul. Procesul durează de câteva zile. Sânt ascultați sute de martori.

Cerșitoria soldaților. Primim următoarele: În timpul din urmă se înmulțesc cazurile de cerșitorie din partea soldaților, atât pe stradă, cât și în prăvălii și în case particulare. Publicul este făcut atent la faptul constat, că numeroși cerșitori și vagabonzi se folosesc de uniformă militară, pentru a face abuz de buncredința și de caritatea oamenilor. În considerare că soldaților le este strict oprit să cerșitorească, publicul nu trebuie să dăruiească nimic cerșitorilor în uniformă. cari dacă nu se pot legitima, au să fie denunțați poliției sau jandarmeriei. Se observă, că statul să îngrijește de ajuns de soldații invalizi și răniți; prin urmare cerșitoria numită nu este alt ceva, decât o apucătură vicleană pentru a face bani.

Teatru cinematograf. O piesă nouă senzatională, sub titlul *Doctorul șarlatan*, în 4 acte, de Emeric Földes, se reprezintă la *Apollo*, în Strada Schewis, Marți în 9 Octomvrie. Rorurile sânt jucate de artiști distinși. Se dau și supliment instructive sau comice în toată seara.

Reorganizarea învățământului teologic și a educației seminariale.

De Dr. Lazar Iacob, profesor seminarial în Arad. (Urmare).

1. Vocațiunea.

Serviciul altarului impune preotului îndatoriri mai mari decât celorlalți credincioși, renunțări la lucruri și ocupații permise altora, de aceea celce vrea să fie preot trebuie să aibă o chemare deosebită pentru serviciul acesta. Și la alte cariere se cer diferite aptitudini, atragere deosebită, dar aplicarea aceasta numai la preoți are numirea specială de vocațiune.

Sub vocațiune înțelegem capabilitatea și deosebita atragere către cariera preoțească. În dreptul bisericesc se arată, în ce consistă capabilitatea, acolo sunt determinate calitățile fizice, psihice și privitoare la numele bun, cari se cer dela un candidat de preoție. Dar nota distinctivă a vocațiunii este deosebita atragere, care se manifestă în aceea, că respectivul nu doarește distracții lumești, e evlavios: îi place să calce des pragul bisericii. Acestea sunt criteriile vocațiunii obișnuite, nu a vocațiunii extraordinare, și cultivarea acesteia, — încă din etatea fragedă a copilăriei — este problema educației.

Dacă tinerii cu însușirile amintite se vor dedica preoției, vor deveni, prin educație teologică, preoți vrednici. În caz contrar toată osteneala rămâne zadarnică, pentru că în cei 3-4 ani de studiu special teologic, cu un plan de învățământ ori cât de ideal, nu se poate forma caracterul preoțesc. Am văzut, cum stăm cu elevii cari se dedică chemării preoțești, de aceea trebuie să accentuăm, că este o necesitate imperativă, o chestie de viață pentru biserică, ca să se îngrijască de educația tinerimei în spirit creștinesc, ca să-și poată forma preoți cu vocațiune. Așa dar în legătură cu reforma educației teologice, trebuie să se reformeze educația religioasă pe linia întreagă.

Dumnezeu sădește sămânța vocațiunii din etatea fragedă a copilăriei, dar aceasta nu se desvoaltă totdeauna, pentru că referințele de viață o înăbușesc. Atragerea către preoție se poate desvoltă numai acolo, unde oamenii iubesc religia, cinstesc pe preoți și slujba preoțească. Pentru aceea, decă vrem să avem preoți cu vocațiune, trebuie să începem cu *educația familiară*. Elevi buni vom avea numai din acele familii, în cari stăpânește spiritul creștin, în cari copiii de mici învață să cinstescă biserica, de mici cunosc rugăciunile și sunt introduși în practica religioasă. Dar atari familii sunt numai pia desideria, familiile moderne se caracterizează prin indiferentism religios ori formalism. Din atare mediu băiatul ajunge în gimnaziu, între străini, la cari numai de educație religioasă nu are parte; internate, convicte, — cari să suplinească educația familiară — nu avem, așadar nu-i mirare, că așa de vreme se pierde nevinovăția.

Aici trebuie să se caute măsuri grabnice de îndreptare. Neajunsurile educației familiare să le suplinească părintele sufletec, *preotul*, prin împlinirea cu cel mai mare zel a chemării de catihet, chemare pe care să nu o privească ca datorie, ci ca un drept, pe care trebuie să-l apere și să-l exerciteze în interesul bisericii sale. Preotul să ia sub scutul lui pe elevii buni, să îndrepteze gândul lor la sublimitatea preoției, să urmărească cu atențiune desvoltarea lor și în timpul studiului în gimnaziu și să le stea în ajutor cu sfaturile sale.

Lucrul educației început de preot, îl continuă în gimnaziu *catihetul*. Acesta — prin studiul religiunii și prin purtarea lui mai blândă, care-l deosebește de ceilalți profesori, — dela început are influință mai mare asupra elevilor. Catihetul are datoria de a cultiva aplicarea către cariera preoțească, de a îndemna pe elevii buni, să se dedice chemării preoțești. Spre scopul acesta însă învățământul religiunii în școalele medii trebuie pus pe bază traică, să se introducă uniformitatea și să ne îngrijim de catiheti bine pregătiți.

În legătură cu educația religioasă a tinerimii și pregătirea pentru chemarea preoțească, trebuie să amintim și *seminarele mici (de băieți)*, cari s'au introdus în biserica romano-catolică aproape în toate statele. În Franța, Italia, Spania, Germania și Austria abea este dieceză, în care să nu fie seminar mic, fiind convingere generală, că biserica va avea preoți buni numai atunci, dacă îi va crește de mici. În seminarele acestea se primesc elevi, cari mai târziu vor îmbrățișa cariera preoțească. Părinții declară, că copiii lor se vor dedica preoției, dau chiar reversal, obligându-se pentru cazul contrar să restituie speșele avute cu întreținerea lor. Elevii plătesc taxă moderată,

cei săraci sunt întreținuți gratuit. În seminar este și curs complet gimnazial, care în unele state (Franța, Belgia, Spania, Italia) are numai caracter privat; în Austria e recunoscut și de stat; în Germania nu se admite astfel de curs. În seminarele acestea se pune baza pentru educația teologică și chestia seminarelor mici se consideră de chestie de existență pentru biserica rom.-catolică, pentru că anii de studiu sistematic în teologie nu pot suplini între-lăsările din faza copilăriei și nu pot să șteargă din suflet impresiile și înclinațiile câștigate timp de 10-15 ani.

Prin seminarele mici lucrurile primesc altă îndrumare. Aici elevii de mici sunt ferți de influințele păgubitoare, își conservă nevinovăția sufletească, își cunosc tot mai mult religiunea și sunt introduși în practica religioasă.

În Ungaria rom.-catolică încă au seminare mici, în care se primesc elevi numai în clasa V sau a VII-a gimnazială, dar oamenii competenți constată, că lucrul acesta nu este corect și cer reforma seminarelor, considerând aceasta de chestie vitală pentru biserica rom.-catolică. În seminar să fie primiți — începând din cl. I gimn. — elevi, cari vreau să se facă preoți, întreținerea să fie gratuită numai la elevii săraci, ceilalți să plătească taxă moderată.

În felul acesta se îngrijește biserica rom.-catolică de creșterea preoților și exemplul acesta merită să-l urmărim și noi. La noi încă ar fi absolută necesitate de cel puțin 2—3 seminare de acestea, cari să ne dea contingentul necesar de studenți în teologie. Aceleași împrejurări, cari au determinat biserica apuseană, să înființeze seminarele mici, ar impune înnoirea aceasta și la noi. Bine înțeles, înființarea seminarelor mici reclamă jertfe materiale, și dacă aceasta ar fi cauza, că la noi nu se vor putea înființa, cu un lucru tot trebuie să ne împăcăm: că pentru creșterea preoților — mai ales în împrejurările schimbate de acum — biserica va trebui să aducă, pe zi ce merge, jertfe tot mai serioase. În sfârșit, problema bisericii nu consistă numai în adunarea de fonduri, ea nu este o societate pusă pe bază materială, ci biserica este o societate pusă în serviciul unei idei religioase-morale. Avera nu este scopul bisericii, ci este numai mijloc pentru realizarea mai ușoară a problemei sale.

Dacă din motive de ordin material nu se pot înființa seminarele de băieți, ar mai fi o modalitate. Internatele, cari le avem, să fie organizate astfel, ca de acolo să primim tineri cu vocațiune. Să se dea ajutoare, stipendii elevilor, cari se vor obliga, ca după terminarea gimnaziului să îmbrățișeze cariera preoțească, în caz contrar să restituie speșele avute cu întreținerea lor; elevii ajutamați în atari condiții să fie obligați a petrece în internat.

Cele spuse despre cultivarea vocațiunii, se pot resuma în următoarele: Să se dea importanță cea mai mare învățământului religiunii în școalele elementare, să fie organizat învățământul religiunii în școalele medii și să se facă îngrijire de catiheti bine pregătiți. Să se înființeze seminare mici pentru elevii, cari se vor dedica preoției, sau internatele să fie organizate astfel, ca să pregătească pentru preoție.

2. Cultura teologică.

Necesitatea culturii teologice, metoda învățământului teologic.

Chemarea preotului se poate asemăna cu chemarea medicului. Medicul tebuie să cunoască boalele și mijloacele de vindecare; preotul încă trebuie să aibă cunoștințele necesare pentru împlinirea chemării sale de doftor al sufletelor. Preotul predică evanghelia, e dator să apere învățăturile bisericii sale, să dea răspuns celor ce întreabă despre credința lui, și în împrejurările schimbate ale timpului cu atâtea curente dușmănoase ale religiei, să fie apologetul bisericii sale; preotul administrează stințele Taine, deci trebuie să cunoască ritul bisericii. La toate acestea îl învață teologia, prin urmare cultura mai înaltă teologică este indispensabilă.

Cultura aceasta o reclamă și poziția lui socială, dar de aceasta are trebuință preotul mai ales pentru sine. La preot nu ajunge numai credința, ci la dânsul credința trebuie să se înalțe la treapta convingerii. Fără cultură teologică, preotul va cădea — la acțiunile liturgice, — într'un mehanism, în cărțile rituale va vedea numai ieroglife, căci pentru conștinț, pentru spirit, nu are pricepere. Fără cultură teologică vom avea preoți practici, cari să aibă dexteritate în recitarea ecteniilor, în face-reja slujbelor, dar aceștia nu sânt preoți după inima lui Dumnezeu, pentru că aici este numai forma, lipsește sufletul.

Cultura teologică se poate câștiga numai prin studiul intensiv al teologiei. Dar aici trebuie să se facă distincțiune între studiul universitar și de seminar. Cel din-

tăi pregătește teologi, cari să trateze științific diferitele ramuri ale teologiei. Cultura aceasta nu este absolut necesară la toți preoții, la aceștia ajunge să studii de seminar, dar studiul acesta să corespundă împrejurărilor actuale și să dea candidaților astfel de cultură, ca ei să aibă interes și pricepere pentru chestiile teologice, cari se discută și să se poată perfecționa în orice ram al teologiei. Scopul acesta trebuie să-l avem în vedere la organizația institutului teologic.

Înainte de ce am trece la studii, trebuie să arătăm și metoda învățământului teologic. Astăzi la învățământ, în genere, e adoptat principiul concentrației; principiul acesta se va observa și la predarea studiilor teologice. În centrul studiului trebuie să punem teologia sistematică: Dogmatica, Morala (Teologia fundamentală pune baza pentru acestea.)

Studiul teologiei să nu fie numai chestie de memorie, ce se întâmplă prin predare și examinare continuă; scopul să fie aprofundarea materialului, ce s'ar realiza prin introducerea unei ore de practică la fiecare studiu. Aici elevii să discute cele predate, să se ia chestii practice; în intervale mai mari de timp elevii să facă și lucrări în scris din materialul predat. Cu un cuvânt să se facă totul, pentru a deștepta interesul elevilor pentru studiile teologice, și dacă s'a realizat acest lucru, instrucția și-a ajuns scopul.

În interesul unui studiu intensiv ar fi de dorit, să se introducă și un curs de filosofie, care ar înlesni mult studiul. Unde nu se poate introduce filosofia ca studiu deosebit, să se ia în cadrele teologiei fundamentale.

Studiile teologice (Planul de învățământ).

În veacurile dintâi ale creștinismului instrucțiunea candidaților la preoție se mărginea la explicarea sf. Scripturi, care se integra cu exercitarea liturgiei primite din tradiția apostolică. Dar curând teologia ia avânt și se înființează școli mai multe teologice, ca în Alexandria, Antiohia... Sfinții Părinți aveau cultură filosofică, erau familiarizați cu filosofia lui Plato, Aristotel. Cu cultivarea intensivă și științifică a teologiei se formează discipline nouă. Astăzi știința teologiei are un domeniu vast și pentru tratarea ei temeinică se cere să se aplice și aici principiul împărțirii muncii. Teologia se împarte în genere, în patru părți: Teologia exegetică, istorică, sistematică și practică.

I. Teologia exegetică (Studiul biblie).

Studiul biblic se ocupă cu sf. Scriptură (Test. Vechi și Test. Nou) și are de scop cunoașterea temeinică a sf. Scripturi, izvorul cel dintâi al credinței. La studiul biblic deosebit mai multe discipline auxiliare, cari toate pregătesc pentru exegeză.

1. Arheologia biblică.

Se ocupă cu geografia Palestinei, cu starea etnografică, viața socială și politică a popoarelor orientale, în special, a Evreilor și este indispensabilă pentru înțelegerea sf. Scripturi. Se va propune în anul I, semestrul I, 2 ore pe săptămână.

2. Isagogia sau Introducerea în cărțile sf. Scripturi.

Biblia este o colecțiune de cărți scrise de mai mulți autori, în diferite timpuri și sub diferite împrejurări. Isagogia are de scop, să ne arate originea și soarta canonului biblic, și se împarte în Isagogia T. V. și Isagogia T. N., la fiecare mai deosebit o parte generală și alta specială. În partea generală se arată originea canonului biblic, istoria manuscriselor, edițiile și traduceri sf. Scripturi. Partea specială se ocupă cu autenticitatea și integritatea cărților, arată scopul, planul, timpul, locul și împrejurările în cari s'au scris.

Conform scopului practic urmărit de învățământul seminarial, trebuie să se ia amănunțit partea specială și peste tot partea pozitivă, numai după aceasta să se extindă studiul și la critica negativă.

Introducerea în cărțile T. V. se va preda în anul prim, sem. I, 4 ore pe săptămână; Introducerea în cărțile T. N. anul întâi, sem. II, 4 ore.

3. *Ermeneutica* sau teoria interpretării, arată principiile, după cari să se interpreteze sf. Scriptură. De principiile acestea se ține seamă în diferitele comentarii, pentru aceea — potrivit scopului practic al învățământului teologic — nu-i nevoie să figureze în planul de învățământ, ca studii deosebite. Regulele esențiale se pot da în câteva ore, ca introducere la exegeză. Timpul care s'ar pierde cu teoria, se poate întrebuiți mai bine la exegeză. De altfel nici nu are rezon, ca disciplinelor propedeutice să se dea întindere în detrimentul exegezei.

4. Exegeza.

Exegeza formează centrul studiului biblic, ea ne conduce la înțelegerea adevărată a sf. Scripturi, care este arma preotului, pentru aceea trebuie să se predeie astfel, ca elevul să iasă din institut cu cunoașterea temeinică a sf. Scripturi, special a Testamentului Nou. Așadar planul de studii să se întocmească astfel, ca sub durată studiului teologic să se interpreteze întreg Test. Nou, ca elevul să nu iasă din institut numai cu cunoașterea fragmentară a sf. Scripturi.

Să se facă exegeză mai mult practică, cu indicarea locurilor mai însemnate, cari se pot întrebuiți în predici. Dar exegeza practică nu este a se înțelege așa, ca să se facă aplicații din caz în caz, sau cele predate să fie ilustrate cu întâmplări, exemple din viață, aceasta nu este chemarea exegetului și nici nu se poate admite astfel de exegeză, căci ar fi lipsită de caracterul obiectiv, reclamat de doctrina bisericii. Să ne mulțumim cu mijlocirea înțelesului adevărat și dacă acest lucru s'a realizat, exegeza și-a ajuns ținta, iar aplicarea să o lăsăm în grija elevului ca viitor predicator.

Exegeza științifică se face pe baza textului original, la Test. V. limba evraică, la Test. N. limba greacă. Dar la exegeză după textul original trebuie să renunțăm, pentru că în cazul acesta, în timpul studiului, se pot da numai fragmente. Și din punctul de vedere practic, urmărit de învățământul de seminar, nici nu este de lipsă să se facă exegeză pe baza textului original, pentru că în seminar nu se face critica textului. În seminarele rom. catolice s'a introdus limba evraică, astăzi însă este constatare generală, că rezultatul nu stă în raport cu timpul întrebuițat pentru acest studiu. Nici noi nu am fi mai norocoși dacă am introduce limba evraică, în cazul când cursul teologic ar fi de patru ani.

Aceeași observare trebuie să o facem și cu privire la limba greacă. Exegeza T. N. să se facă pe baza textului românesc, cu îndreptările de lipsă. Dar ca să se țină seamă și de cerințele unei exegeze științifice, în cursul studiului teologic se poate explica o carte după textul original.

În legătură cu exegeza, ca studiul ei să fie și mai intensiv, să se introducă lectura cursorică a sf. Scripturi (T. V. și N.) cu explicări scurte, sub conducerea profesorului de exegeză, iar în ordinea de casă să se fixeze în fiecare zi jumătate de oră pentru lectură sf. Scripturi sub supravegherea rectorului, spiritualului ori prefectului.

Exegeza T. N. se va propune: anul întâi, sem. II 3 ore.
anul II. „I—II 4 „
anul III. „I—II 4 „
Cetirea și explicare cursorică I—III. „I—II 1 „

În cursul I se va lua exegeza unei evanghelii, iar în cursurile II și III combinate alternativ celalalt material. Pentru studiul biblic s'ar lua de tot în semestrul I: 17, în al II-lea 18 ore.

(Va urma)

Nr. 406/1917

(194) 1—3

Concurs.

Devenind vacant al doilea post de învățător la școala confesională gr.-or. română din Zlatna, tractul protopresbiterial al Abrudului, în urma deciziei comitetului parohial din 14 Septembrie a. c. acest post este a se întregi prin o învățătoare, și spre acest scop se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar anual 1200 coroane dela parohie în rate lunare anticipative, relut de cvartir 300 coroane, și de grădină 20 coroane.

Învățătoarea pe lângă propunerea diferitelor discipline de învățământ este îndatorată a propune și lucrul de mână și alte îndelungnice casnice și economice.

Concurențele își vor înainta petițiile instruite conform prescrierilor legii, în termenul arătat, subsemnatului oficiu protopresbiterial.

Abrud, 20 Septembrie 1917.

Oficiul protopresbiterial gr.-or. român al Abrudului, în conțelegere cu comitetul parohial.

Petru Popoviciu,
protopresbiter.

S'a pierdut

la 1 Octombrie a. c. o mână, de doi ani, de culoare neagră. Cel ce o află, este rugat să înștiințeze pe subsemnatul:

(192) 2—2

Iohann Fleischer,
în Turnișor—Neppendorf Nr. 64.

Nr. 217/917.

(191) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională gr.-or. română din Borgopund se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar fundamental, plătit din fondul școlar al comunei, 1200 cor. 2. Cvarțir în natură în edificiul școlii. 3. Relut de lemne 50 cor. 4. Relut de grădină 20 cor. 5. Pentru instruirea corului de băieți și adulți va primi remunerație deosebită.

Reflecții la acest post își vor trimite cererile instruite cu documentele de cvalificație la oficiul protopresb. ort. rom. în Besterce-Bistrița și li se dă voie a se prezenta și în comună spre a face cunoștința poporului.

Școala e a se începe la 1/14 Septembrie a. c.

Bistrița, la 28 Iulie 1917.

Oficiul protopresb. ort. rom. în conțelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu,
protopresb.

Nr. 232/917

(189) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea postului de învățător la școala confesională gr. or. română din comuna Blășfaleu de sus în protopresbiteratul Bistriței se scrie concurs cu termen de 20 zile dela prima publicare în «Telegraful Român».

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar fundamental 1200 cor. și anume 600 cor. dela comuna bisericască, iar restul și întregirile personale ce vor urma sunt dela stat. — Cvarțir liber. — Lemne de foc dela comuna bisericască. — Folosirea grădinei de lângă cvartirul învățătoresc.

Învățătorul ales va avea să instrueze elevii și tinerimea adultă în cântările bisericesti.

Reflecții la acest post își vor înainta cererile instruite conform normelor în vigoare la oficiul protopresbiterial în Besterce și li se dă voie a se prezenta și înainte de alege în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta destoinicia în cântările bisericesti.

Bistrița-Besztterce, 18 August v. 1917.

Oficiul protopresb. ort. rom. în conțelegere cu comitetul parohial.

Gregoriu Pletosu,
protopresbiter.

Anunț

Advocatul Dr. Șerban anunță, că cu ziua de 15 Octombrie st. n. își reia din nou praxa de avocat în Făgăraș. Totodată caută un candidat de avocat, eventual un jude în pensiune, sau chiar și un scriitor, care are deprindere în afacerile advocațiale. A se adresa de urgență în Făgăraș. 5—5 (187)

În „Biblioteca meseriașilor români“

au apărut:

- Nr. 1. A. Kotzebue: Nepotul răsfățat, farsă în 5 acte (după o traducere a lui Ioan St. Șuluțiu, prelucrată de T. V. Păcățian) — 60
- Nr. 2. I. Nestroy: Pribegii, comedie din viața meseriașilor în două acte, localizată de Dr. Seb. Stanea — 50
- Nr. 3. Carol F. Pfau: Tânărul editor, îndreptar pentru începători și pentru cei ce voesc a se ocupa cu editura, trad. de Radu P. Barciuanu — 60
- Nr. 4. Ioan Lupean: Bucovină n'a învățat și umblă la înșurat, sau Vlăduțul mamei — 40
- Nr. 5. Iuliu Crișan: Carierele vieții. Partea I. Carierele economice, industriale și comerciale — 60

Se pot procura dela **Librăria arhidiecezană, Sibiu.**

In editura Comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane a apărut:

Mărturisirea ortodoxă

bisericii catolice și apostolice de răsărit

revăzută la înscrierea comisiunii, după traducerea arhimandritului Filaret Scriban, de Dr. Pavel Roșca, prof. sem., cu binecuvântarea Excelenței Sale a Înaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop al Transilvaniei și Metropolit al Românilor gr.-or. din Ungaria și Transilvania Ioan Mețianu.

Revizuirea e făcută pe baza textului cel mai autentic al scrierilor simbolice publicate de prof. dela facultatea teologică din Atena I. E. Mesolara, sub titlul: „Τὰ συμβολικά βιβλία“. Atena 1883.

În aceasta ediție, bine îngrijită și din punct de vedere al limbii, pe lângă „Prefața“ revăzătorului în care se indică istoricul edării acestei cărți simbolice și isoavorele considerate, se publică și o parte din „Precuvântarea“ arhimandritului Filaret Scriban, dimpreună cu biografia metropolitului Petru Movila, precum și aprobările patriarhale referitoare la aceasta carte simbolică.

Se află în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană** și se vinde broșată, cu preț de 3 cor.

Revânzătorilor li se dă rabat 20%.

A apărut

în editura Comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane

Carte de rugăciune,

în care se cuprinde: Rugăciune de dimineață; rugăciune sfintei treimi; rugăciune către Dumnezeu Fiul; Psalmul „Miluște-mă Dumnezeu“, etc.; rugăciunile mesei; Simbolul credinței; rugăciune de seara; rugăciune către Dumnezeu Tatăl; rugăciune către născătoarea de Dumnezeu; rugăciune sfintei crucii rugăciune către domnul nostru Iisus Cristos și rugăciune la nenorociri și alte necazuri.

Se află în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană**, și se vinde legată în coloare roșie și vânăta cu 40 fileri.

Format plăcut, mic, pentru a se putea purta și în buzunar.

Preoților, profesorilor și învățătorilor, la comanda de cel puțin 50 exemplare, pe lângă achitarea prețului sau expedarea cu rambursă, li se dă 20% rabat.

Este o carte de rugăciune foarte corect pusă la punct nu numai pentru trebuințele sufletiste ale ori căruia creștin, ci și ca dar la copii, precum și pentru ostașii din război, atât după cuprins, cât și după format și exterior.

In editura comisiunii administrative a tipografiei arhidiecezane, în traducere românească, făcută de dl Teodor V. Păcățian redactorul „Telegrafului Român“ a apărut

Evangelia ca bază a vieții,

celebra lucrare a lui G. S. Petrow, în care carte sunt tratate cu multă putere de convingere temele următoare: *Principiile fundamentale ale civilizației. Educarea voinței în spirit creștinesc. Degenerarea morală. Sublimitatea evangheliei. Împărăția lui Dumnezeu.*

Se află în depozit spre vânzare la **Librăria arhidiecezană din Sibiu**. Prețului unui exemplar e 1 cor. 50 fileri plus 15 fileri porto postal.

Revânzătorilor li se dă 20% rabat.

A apărut și se află de vânzare la **Librăria arhidiecezană în Sibiu:**

Frumoasa din Nor

și alte povești

de

E. Hodoș.

Preț 2-50 cor. + porto 20 bani.